

Handläggare
Anneli Rydström
Telefon: 50822068

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
2018-05-24

Biståndsbeslut avseende äldreboende

Svar på skrivelse från (L) och (M)

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens redovisning som svar på skrivelsen från Liberalerna och Moderaterna.

Sammanfattning

I en skrivelse ställer Abit Dundar m.fl. (L) och Anette Hellström m.fl. (M) frågor om avslagen till äldreboenden i Hägersten-Liljeholmen.

Av stadsdelsförvaltningens redovisning framgår att antalet avslag för ansökan på vård- och omsorgsboende under 2017 ligger på samma nivå som för 2016. För servicehusboende har antalet avslag minskat det senaste två åren.

Jämförelser mellan stadsdelsnämnderna underlättas om de nyckeltal som används är väldefinierade och tydliga. Det finns annars en uppenbar risk att ojämförbara mått används och slutsatser leder fel. Stadsdelsförvaltningen har en dialog med äldreförvaltningen om tydliga definitioner av de olika nyckeltalen.

I rapporten StockholmSnac redovisar Äldrecentrum en undersökning om behov och insatser inom äldreomsorgen 2017. Den visar bland annat att Hägersten-Liljeholmen är det stadsdelsområde där det är lättast för omsorgstagarna att få hemtjänst. Genom tidiga insatser och stöd kan den äldre därigenom behålla sin självständighet. Hägersten-Liljeholmen är en av de tre stadsdelsområdena med högst andel av omsorgstagarna som bor på vård- och omsorgsboende.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldreomsorg. De fackliga och organisationerna informeras vid samverkansgrupp den 8 maj 2018 och stadsdelsnämndens pensionärsråd den 16 maj 2018.

Ärendet

I en skrivelse tar Abit Dundar m.fl. (L) och Anette Hellström m.fl. (M) upp att äldre som får avslag på sin ansökan om att flytta till vård- och omsorgsboende ökar i de flesta stadsdelar och mest i Hägersten-Liljeholmen. Hans Tjernström (C) instämmer med sitt ersätтарыttrande i skrivelsen från (L) och (M). Förvaltningen har fått skrivelsen för beredning av stadsdelsnämnden den 15 mars 2018.

Abit Dundar m.fl. (L) och Anette Hellström m.fl. (M) skriver att ”enligt Stockholms stads senaste statistik är den stadsdel som har mest restriktiv bedömning Hägersten-Liljeholmen, där ca 32 procent av ansökningarna till vård- och omsorgsboende och 78,4 procent servicehus fick avslag 2017”.

I skrivelsen ställs frågan till stadsdelsförvaltningen vad förklaringen är till att Hägersten-Liljeholmen har en så mycket högre andel avslag på ansökningar till vård- och omsorgsboenden jämfört med övriga Söderort.

Synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen vill inledningsvis betona vikten av att stadens biståndsbedömning är rättssäker, likställig och jämställd. De äldre ska känna sig trygga med äldreomsorgen och att de får rätt insatser utifrån sina behov oavsett i vilken del av staden de bor. Utgångspunkten för biståndsbedömning är alltid den enskildes individuella behov och förutsättningar.

Stadsdelsförvaltningens svar på skrivelsen är disponerad under följande rubriker

- Redovisning över beslut avseende Hägersten-Liljeholmens äldreomsorg
- Projektet Tryggt mottagande
- StockholmSNAC – Rapport från undersökning 2017 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad.
- Stadens riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg

Förvaltningen hänvisar också till äldreförvaltningens ärende gällande Redovisning och analys av avslag avseende särskilt boende 2017 (årlig redovisning av ansökningar, avslag och domar/särskilt boende) och som behandlades vid äldrenämndens sammanträde den 15 maj 2018.

Redovisning över beslut avseende Hägersten-Liljeholmens äldreomsorg

Stadsdelsförvaltningen tog under 2017 fram ett ärende som handlade om beslut gällande vård- och omsorgsboende och servicehus under perioden 2012-2016, ”Redovisningar ansökningar och beslut om bifall och avslag inom servicehus och vård- och omsorgsboende”, dnr 278-2017-7. I enlighet med uppdraget från stadsdelsnämnden redovisades unika personer som fått beslut om servicehus och vård- och omsorgsboende. Förvaltningen gjorde också en omfattande genomgång av besluten bl.a. utifrån sammanställning av uppgifter ur stadens verksamhetssystem.

Stadsdelsförvaltningen lämnar årligen, i likhet med de övriga stadsdelsförvaltningarna uppgifter gällande antal ansökningar/bifall/avslag, domar och lex Marie. Dessa uppgifter sammanställs i en särskild rapport till äldrenämnden. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning har senast inlämnat uppgifterna i januari 2018.

I samband med detta har förvaltningen uppmärksamats på att det inom stadens stadsdelsförvaltningar finns flera olika sätt att beräkna besluten i samband med redovisningen till äldreförvaltningen. Det är enligt stadsdelsförvaltningen uppenbart olyckligt om uppgifter som redovisas bygger på olika beräkningsgrunder och därmed får låg jämförbarhet. Då det idag saknas tydliga anvisningar för beräkningarna och definitioner av nyckeltalen är det enligt förvaltningen svårt att göra jämförelser mellan stadsdelsområdena.

I syfte att kvalitetssäkra siffrorna har förvaltningen framfört förslag till äldreförvaltningen om förtydligande anvisningar/vägledningar om hur besluten ska räknas.

För 2017 har förvaltningen hitintills redovisat besluten utifrån unika personer (ex. i ärendet till stadsdelsnämnden, dnr 278-2017-7). Förvaltningen har nu räknat om besluten för vård- och omsorgsboende för 2017, utifrån *antalet beslut om boende* och inte antalet unika personer.

Detta har inneburit att siffrorna förändrats för 2017 och att antalet beslut om vård- och omsorgsboende nu är 262 stycken. Tidigare saknades 30 beslut i den ursprungliga redovisningen. Då antalet avslag ej förändrats (74 stycken) innebär det att 28,2 procent har fått avslag för vård- och omsorgsboende för 2017. Det vill säga på samma nivå som för 2016.

De främsta skälen till avslag vid ansökningar till vård- och omsorgsboende är:

- Behovet kan tillgodoses inom ramen för hemtjänst/utökade hemtjänstinsatser.
- Den enskilde inte har ett tillräckligt stort och omfattande omvårdnadsbehov.
- Behoven kan tillgodoses med insatsen ”Tryggt mottagande”.

Stadsdelsförvaltningen kan vidare konstatera att andelen avslag för servicehusboende har minskat de senaste två åren. De främsta skälen till avslag vid ansökningar till servicehusboende är att.

- Personen har ett stort omsorgsbehov eller en demensdiagnos som påverkar omsorgsbehovet vilket innebär personens behov är för omfattande för att bo på servicehus och får därför bifall vård- och omsorgsboende.
- Behovet kan tillgodoses i hemmet med hemtjänst.
- Behovet kan tillgodoses genom en förtur till seniorboende.

Projektet Tryggt mottagande

Från januari 2017 har förvaltningen deltagit som en av pilotstadsdelarna i projektet ”Tryggt mottagande” som syftar till att göra hemgången från slutenvård och korttidsboende så trygg som möjligt. Projektet finansieras och följs upp av äldreförvaltningen.

”Tryggt mottagande” utförs av tre undersköterskor som fungerar som koordinators vid hemgång och ger också de hemtjänstinsatser som personen beviljats. Insatsen ”Tryggt mottagande” är tidsbegränsad till ett par veckor per person och sedan övertar ordinarie hemtjänst insatserna.

I äldreförvaltningens uppföljning för 2017 framkom att brukarna och anhöriga känt sig trygga med insatsen ”Tryggt mottagande” och att den har underlättat hemgången.

Under våren 2018 kommer projektet att utvidgas till att omfatta även Älvsjöes stadsdelsförvaltning och ytterligare två undersköterskor kommer att anställas.

StockholmSnac 2017

Stiftelsen Äldrecentrum har på uppdrag av äldreförvaltningen genomfört en undersökning som syftar till att analysera beviljade insatser, hemtjänst i ordinärt boende, servicehusboende och vård- och omsorgsboende, i relation till behov på individnivå och jämföra stadsdelsnämnderna i detta avseende. Behovet av stöd och hjälp har uttryckts genom graden av funktionsnedsättning (fem behovsgrupper/PADL-grupper).

Undersökningen visar att beviljade insatser i äldreomsorgen har ett klart samband med behovet av stöd och hjälp som beskrivs med

graden av funktionsnedsättning, vilket visar att biståndsbedömningen fungerar bra. Samtidigt visar undersökningen att det finns skillnader mellan stadsdelarna när det gäller hur personer på en viss behovsnivå tilldelas boendeform och hemtjänstinsatser.

I samtliga stadsdelar överväger andelen omsorgstagare i ordinärt boende och andelen i servicehusboende är lägre än i vård- och omsorgsboende.

Nedan redovisas några exempel från undersökningen.

Lätt att få hemtjänst i Hägersten-Liljeholmen

Andelen i behovsgrupp 1 som får insatser inom äldreomsorgen/hemtjänst ligger högst i Hägersten-Liljeholmen (35 procent), vilket innebär att Hägersten-Liljeholmen är den stadsdel som har lägst tröskel för att få hemtjänst. Målsättningen med att ge tidiga hemtjänstinsatser och stöd är att det ökar möjligheterna för den äldre att klara sig själv och kunna bo kvar hemma, vilket många äldre önskar.

Hög andel av omsorgstagare bor på Vård och omsorgsboende i Hägersten-Liljeholmen

När det gäller vård- och omsorgsboende finns skillnader mellan stadsdelarna. Andelen omsorgstagare som bor på vård- och omsorgsboende, totalt sett (alla behovsgrupper) varierar från 21 procent till 28 procent.

Hägersten-Liljeholmen, Farsta och Norrmalm, är de stadsdelar som har högst andel omsorgstagare, totalt sett, som bor på vård- och omsorgsboende, det vill säga 28 procent.

Det finns stora skillnader mellan stadsdelsområdena om man ser till de olika behovsgrupperna, exempelvis för behovsgrupp 3 och 4. I ett stadsdelsområde är det 37 procent av omsorgstagarna i behovsgrupp 3 som bor på vård- och omsorgsboende medan det i Hägersten-Liljeholmen är 62 procent. För omsorgstagare i behovsgrupp 4 är det 80 procent i Hägersten-Liljeholmen medan det i ett annat stadsdelsområde är 41 procent.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

När det gäller servicehusboende finns också skillnader mellan stadsdelsområdena. 11 stadsdelsförvaltningar har mellan 1,5 procent och 6,0 procent boende på servicehus. Hägersten-Liljeholmen har 2,2 procent. Samtidigt är Hägersten-Liljeholmen, en av de tre stadsdelsförvaltningar som har högst andel omsorgstagare som bor vård- och omsorgsboende, se ovan.

Förvaltningens slutsatser utifrån denna undersökning är att omsorgstagarna i Hägersten-Liljeholmen verkligen får insatser och boendeformer, utifrån sina behov och förutsättningar.

Förvaltningen anser att det är viktigt att ta med sig undersökningens resultat i stadens fortsatta utvecklingsarbete för att säkerställa en likställig biståndsbedömning.

Stadens riktlinjer

Förvaltningens bedömning är att förvaltningens beställarenhet äldre som ansvarar för biståndshandläggning för insatser inom äldreomsorgen följer stadens riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg och de bedömningskriterier som finns för vård- och omsorgsboende och servicehusboende.

I utredningsarbetet används stadens kartläggnings- och bedömningsinstrument, som säkerställer utredningen. Enhetschef och biträdande enhetschefer vid beställarenheten äldre har delegation att fatta beslut om plats på vård- och omsorgsboende och servicehus.

Biståndshandläggaren informerar den äldre som fått avslag på sin ansökan om särskilt boende (servicehus/vård- och omsorgsboende), om hur de kan få hjälp att byta sin bostad, enligt stadens riktlinjer om tryggt och anpassat boende. Sedan 2016 finns också en särskild broschyr om detta, som ges till dem som fått avslag på sin ansökan om särskilt boende.

Vård- och omsorgsboende

Bedömningen av den enskildes behov av ett vård- och omsorgsboende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes situation och möjligheter sammanvägs med sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov.

Rätt till vård- och omsorgsboende kan föreligga vid olika behov utifrån de individuella förutsättningarna. Följande tre punkter är exempel på när behov av vård- och omsorgsboende i vart fall kan föreligga.

1. Omvårdnadsbehovet ska vara så omfattande över dygnet alla timmar att behovet inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser.
2. Om inte behov av hjälp nattetid finns ska det finnas särskilda medicinska behov i kombination med tillsynsbehov, som kräver närhet till sjuksköterska eller omvårdnadspersonal.

3. Psykisk ohälsa, kognitiv svikt eller demenssjukdom som medför oro och påverkar den enskildes förmåga att fungera i ordinärt boende.

Utöver ovanstående bedömningskriterier ska vid utredning särskilt beaktas följande faktorer:

- hög ålder
- ensamhet
- isolering.

Ingen av dessa tre kriterier utgör var för sig eller tillsammans per automatik ett kriterium för särskilt boende. Däremot ska biståndshandläggaren i biståndsbedömningen särskilt beakta den enskildes sammantagna situation.

Avslag ska fattas med restriktivitet och vara väl motiverade. Detta innebär att den enskildes hela livssituation måste vara tillförsäkrad och det ska tydligt framgå i beslut och utredning hur behoven tillgodoses.

Biståndshandläggaren ska i de fall avslag på vård- och omsorgsboende fattas göra en tät uppföljning av de övriga beslutade insatserna så att det tydligt framgår hur den enskildes behov är tillgodosedda genom andra insatser.

Äldre som fått avslag kan också vara i behov av information om hur de kan få hjälp att byta sin bostad samt information om ett tryggt och anpassat boende.

Servicehusboende

Bedömningen för servicehusboende ska grunda sig på en helhetsbedömning med fokus på den enskildes upplevelse av otrygghet där även ålder ska beaktas. Omvårdnadsbehovet ska inte vara så omfattande att den enskildes behov bättre tillgodoses på ett vård- och omsorgsboende. Däremot ska biståndshandläggaren särskilt beakta den enskildes sammantagna situation i biståndsbedömningen.

Biståndshandläggaren ska i de fall avslag på servicehusboende fattas göra en tät uppföljning av de övriga beslutade insatserna så att det tydligt framgår hur den enskildes behov är tillgodosedda genom andra insatser. Äldre som fått avslag kan också vara i behov av information om hur de kan få hjälp att byta sin bostad, information om ett tryggt och anpassat boende.

Kartläggnings- och bedömningsinstrument ska användas som ett stöd i kartläggningen och bedömningen av den enskildes behov. Samtliga nio livsområden bör gås igenom vid en ansökan om

boende i servicehus. Punkterna nedan är exempel på när behov av servicehus kan föreligga.

- Behov av hemtjänst för sina omvårdnadsbehov, i kombination med något eller några av nedanstående punkter
- oro/otrygghet i kombination med hög ålder
- oro/otrygghet som inte dämpas av andra insatser
- ofrivillig ensamhet och känsla av social isolering.

Servicehus är i regel inte lämpligt för personer med en framskriden demenssjukdom, aktivt pågående missbruk, hemlösa, med eller utan missbruk, eller personer med påtagliga beteendemässiga och psykiska symptom. Kvarboendepincipen ska fortfarande gälla i servicehus. Det kan leda till att personer boende i servicehus senare utvecklar en demenssjukdom och/eller får behov av omfattande hälso- och sjukvårdsinsatser. Huvudregeln ska vara att personen får bo kvar till livets slut och att kompetens, bemanning och organisation utformas utifrån de boendes behov.

Avslutningsvis vill stadsdelsförvaltningen återigen peka på vikten av att Hägersten-Liljeholmens myndighetsutövning liksom myndighetsutövningen i resten av staden är rättssäker och trygg.

Anders Carstorp
Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Marja Kammouna
Avdelningschef

Bilaga

Skrivelse från (L) och (M), ”Varför ökar avslagen till äldreboende i Hägersten-Liljeholmen?”

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn

Anders Carstorp (Huvudansvarig)

Datum

2018-05-09